

Jaaroverzicht waarnemingen 2016 *Frank van Groen*

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de in de regio Amsterdam waargenomen vogelsoorten in 2016, met de nadruk op de regionaal zeldzame soorten. Bron is de website Waarneming.nl. Een kaart met de regiogrenzen is te vinden op de website van de Vogelwerkgroep Amsterdam. Eerder in dit blad is een overzicht verschenen van de ingevoerde waarnemingen uit de jaren 2010-2012 (Van Groen, 2013), 2007-2013 (Van Groen, 2014) en 2014 (Van Groen, 2015).

Vorig jaar is geen jaaroverzicht gemaakt omdat de tot en met 31 december 2015 bijgewerkte Amsterdamse Lijst verscheen, een speciale uitgave van dit blad.

Methode

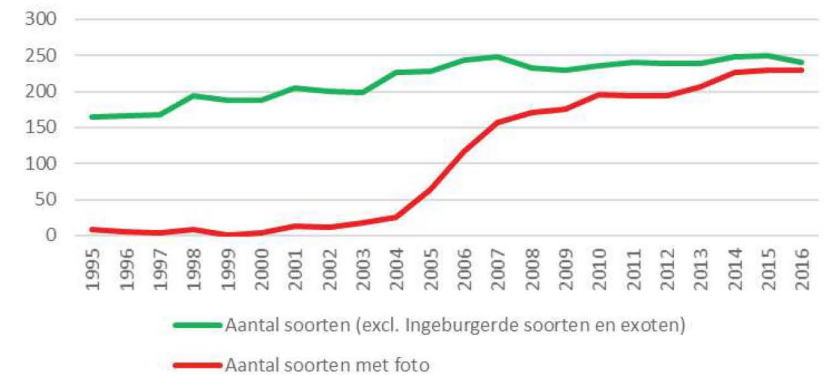
Begin 2017 zijn de vogelwaarnemingen uit de database van Waarneming.nl gedownload van de jaren 1995 t/m 2016. Ook vondsten, vangsten, waarnemingen van verkeersslachtoffers etc. zijn steeds meegenomen. Exoten en ingeburgerde soorten zijn buiten beschouwing gelaten.

FOTO: EDIAL DEKKER

Koereiger, Middelpolder, 11 december 2016

Aantal soorten ingevoerd in Waarneming.nl in de Amsterdamse regio

Gevalen van de 121 meest zeldzame soorten in de Amsterdamse regio in de periode 2010-2014 zijn geanalyseerd en worden in dit overzicht genoemd. Een overzicht van de gevallen van deze soorten wordt opgenomen in de Amsterdamse Lijst. Van waarnemingen van beoordeelsoorten is bekeken of ze aanvaard zijn op dutchavi-fauna.nl. Omdat mensen achteraf nog waarnemingen kunnen invoeren of verwijderen is het mogelijk dat hier en daar de actuele gegevens in de database van Waarneming.nl afwijken van de hier gepresenteerde gegevens.

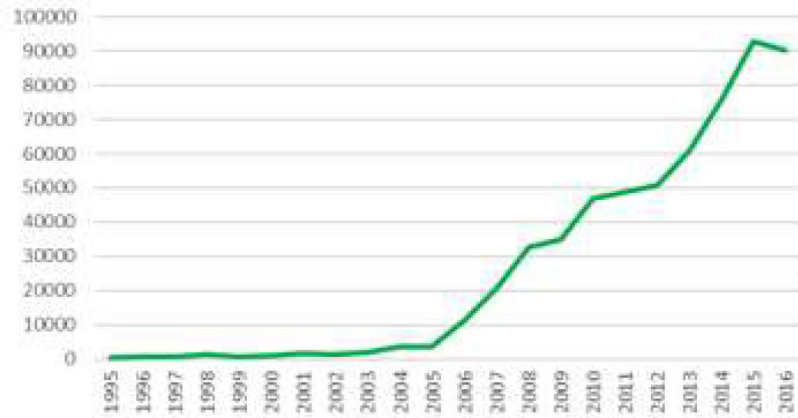
Verloop aantal waarnemingen in de Amsterdamse regio

De website Waarneming.nl is in 2003 van start gegaan en met ingang van 2007 wordt de waarnemingenrubriek in De Gierwaluw op basis van ingevoerde waarnemingen in Waarneming.nl samengesteld. Er zijn mensen die ook waarnemingen van voor 2003 hebben ingevoerd. Sinds 2006 worden jaarlijks van minimaal 230 vogelsoorten waarnemingen ingevoerd. In de loop der jaren is het aantal soorten dat met een foto is gedocumenteerd duidelijk toegenomen, zoals is te zien op bovenstaande grafiek. Tegenwoordig wordt van bijna alle soorten die in een jaar worden waargenomen wel een foto geüpload in Waarneming.nl. Tot en met 2004 was dit voor minder dan 10% van de soorten het geval. In 2016 is van slechts 12 van de 241 waargenomen soorten geen foto geüpload in Waarneming.nl. Het betreft Woudaap, Zwarte Ooievaar, Kwartel, Kraanvogel, Morinelplevier, Lachstern, Hop, Taigaboomkruiper, Buidelmees, Klapekster, Europese Kanarie en Grauwe Gors.

Het jaar 2016

Voor het jaar 2016 zijn in het totaal 90.317 waarnemingen van 241 soorten ingevoerd, exclusief ingeburgerde soorten en exoten. Hierbij ging het om 1.487.751 exem-

Aantal waarnemingen

plaren. Het gemiddeld aantal waargenomen soorten van de afgelopen tien jaar in de Amsterdamse regio bedroeg 240. Met één soort meer scoorde 2016 marginaal hoger. In 2015 werden nog 250 verschillende soorten waargenomen.

Het aantal ingevoerde waarnemingen en exemplaren is van 1995 t/m 2015 met enige ups en downs flink toegenomen. In 2016 lijkt een trendbreuk te zijn opgetreden zoals duidelijk te zien is op bovenstaande grafiek van het aantal ingevoerde waarnemingen.

Het aantal waarnemingen nam van 2015 op 2016 af met een kleine drie procent. De reden voor deze trendbreuk is niet duidelijk. Zou het "nieuwe" van Waarneming.nl en/of de handige invoerapps ObsMapp en iObs eraf zijn? Of zou de afname te maken hebben met het feit dat sinds vorig jaar de namen van waarnemers niet meer expliciet in De Gierzwaluw vermeld worden? We weten het niet.

Het aantal waargenomen vogels nam nog veel sterker af, met 33%. Er zijn in 2016 blijkbaar minder grote groepen ingevoerd dan in 2015. Het lijkt immers onwaarschijnlijk dat vogels in 2016 in minder grote groepen voorkwamen dan in 2015.

De algemeenste soorten

Van 28 soorten werden meer dan 1000 waarnemingen ingevoerd. Met 2035 waarnemingen is de Buizerd de enige soort die boven de 2000 waarnemingen uitkomt. Daarna volgen Zwarte Kraai (1674), Meerkoet (1602), IJsvogel (1552) en Kokmeeuw (1482). Opvallend is dat de Buizerd al sinds 2007 elk jaar in de Top10 staat. Roofvogels spreken bij veel mensen tot de verbeelding en de Buizerd is de algemeenste soort, ook in de Amsterdamse regio. In 2015 werden 64 territoria bekend (Van Dijk, 2015).

De Zwarte Kraai scoorde nog nooit zo hoog qua aantal ingevoerde waarnemingen. In de afgelopen tien jaar bereikte de soort slechts viermaal de Top10. In 2009 en 2014

Jaaroverzicht waarnemingen 2016

stond de soort op plaats negen, in 2011 op plaats tien. Naar de oorzaak van deze plotselinge populariteit in 2016 kunnen we alleen maar gissen.

De Meerkoet wordt altijd veel ingevoerd. Van 2011 t/m 2014 stond de soort zelfs op de 2e plaats.

In 2007 stond de IJsvogel ook op plaats vier en in 2008 op plaats zeven. Na enkele wat strengere winters stortte de stand in. In de jaren 2009 t/m 2014 bereikte de soort dan ook niet de Top10. De IJsvogel is na een serie zachtere winters weer sterk toegenomen. Dat is te merken aan het aantal ingevoerde waarnemingen.

De Kokmeeuw ten slotte scoorde tot nu toe het best in 2010 toen de soort de 2e plaats bereikte. Dit algemeenste meeuwtje van de stad staat sinds 2007 elk jaar in de Top10.

Van vijf soorten werden meer dan 100.000 individuen ingevoerd. Het ging om Smient (205294), Brandgans (198281), Spreeuw (152218), Kievit (115255, Jaar van de Kievit) en Grutto (101974). Deze vijf soorten komen vaak in grote groepen voor en zijn, op de Grutto na, gedurende het hele jaar in de regio waar te nemen.

Aantal soorten in de Amsterdamse regio

In totaal staan nu van 343 vogelsoorten waarnemingen uit de Amsterdamse regio in Waarneming.nl, exclusief exoten en ingeburgerde soorten. Op de Amsterdamse Lijst die is bijgewerkt tot en met 2015 staan 337 soorten vermeld (Van Groen 2016). Hieronder wordt het verschil verklaard.

Kokardezaagbek, Roze pelikaan, Grijs Wouw, Barbarijse Valk, Bergfluit, Barmsijs spec. en Humes Bladkoning staan niet vermeld op de Amsterdamse Lijst maar wel in Waarneming.nl. De Huiskraai ontbreekt in Waarneming.nl maar staat wel op de Amsterdamse Lijst.

De waarnemingen van Roze Pelikaan en Kokardezaagbek betreffen waarschijnlijk escapes en zijn niet aanvaard door de CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna). Ook de gevallen van Grijs Wouw en Bergfluit in de Amsterdamse regio zijn niet aanvaard. Van Barbarijse Valk zijn in het geheel geen aanvaarde waarnemingen in Nederland. Omdat zowel waarnemingen van Grote als Kleine Barmsijs worden meegeteld kan niet ook de verzamelsoort Barmsijs spec. als aparte soort op de lijst worden geteld.

FOTO: LINDA CHANG SING PANG-LIM

Humes Bladkoning, Osdorp, 20 januari 2016

Op de Amsterdamse lijst staat de Huiskraai nog vermeld. Deze soort is waarschijnlijk om politieke redenen van de lijst van Nederlandse vogelsoorten afgevoerd. Op die manier was het mogelijk dat de soort door het Team Invasieve Exoten van het Ministerie van Economische Zaken tot invasieve exoot werd verklaard. Daarmee kwam de weg vrij de populatie van zo'n 30 vogels, die zich rond Hoek van Holland had gevestigd, legaal uit te roeien. Vanwege deze kwestie worden waarnemingen van Huiskraai niet langer weergegeven op Waarneming.nl.

In 2016 werd één nieuwe soort voor de Amsterdamse lijst vastgesteld. Het gaat om een Humes Bladkoning die op 20 januari 2016 in een tuin in Osdorp zat en prachtig werd gefotografeerd. Deze waarneming is inmiddels door de CDNA aanvaard. Het betreft overigens de enige beoordeelsoort die in 2016 in de Amsterdamse regio is waargenomen.

Naar de huidige maatstaven zou de Amsterdamse Lijst dus opnieuw 337 soorten tellen (min Huiskraai, plus Humes Bladkoning).

Zeldzame regio's in 2016

Er staan 121 soorten op de Amsterdamse Lijst waarvan in de periode 2010-2014 vijf of minder gevallen in de Amsterdamse regio zijn vastgesteld. Van deze 121 soorten zijn er 28 vastgesteld in 2016.

Zeven van deze 28 soorten zijn in 2016 niet gedocumenteerd met een foto. Het gaat om Woudaap, Morinelplevier, Lachstern, Hop, Taigaboomkruiper, Europese Kanarie en Grauwe Gors. Hieronder worden de gevallen uit 2016 van deze 28 soorten genoemd, met achter de soortnaam tussen haakjes het aantal gevallen in 2016 en aantal gevallen tot en met 2015.

Omdat van gevallen van zeldzame vogels in Waarneming.nl soms tientallen waarnemingen zijn ingevoerd wordt per geval tussen haakjes het aantal ingevoerde waarnemingen genoemd en of er een foto of geluid is geüpload van het desbetreffende geval (F, G). Tenzij anders vermeld gaat het om één exemplaar.

Behalve van de hieronder genoemde zeldzame soorten is alleen van de Klapekster maar één waarneming ingevoerd. Het betrof een vogel op 29 oktober op de Vijfhoek.

Het is altijd mogelijk dat er fouten worden gemaakt bij de determinatie van vogels, ook door ervaren waarnemers. Bij twijfel over de determinatie van een vogel kan de waarneming het beste worden ingevoerd als onzeker. Er komt dan een "?" bij de waarneming te staan. Dergelijke waarnemingen worden vervolgens terecht niet geselecteerd voor een overzicht als deze.

Het is goed om in het achterhoofd te houden dat mogelijk een aantal van onderstaande gevallen van zeldzame soorten bij beoordeling door een kritische club als de CDNA zouden zijn afgewezen. Het gaat dan met name om onbevestigde gevallen, vogels die door één persoon zijn waargenomen en die niet zijn gedocumenteerd met een goede beschrijving, foto of geluidsopname.

Jaaroverzicht waarnemingen 2016

Dwerggans (2, 17)

3 t/m 6 maart, maximaal 2 vogels, Poppendammer Gouw (4, F)
11 december, Aetsveldsche Polder (4)

Grote Zee-eend (5, 47)

15 januari, 1 vrouw, IJmeer (1)
5 t/m 13 februari, IJmeer vanaf Uitdammerdijk (12, F)
29 april, IJmeer vanaf Uitdammerdijk (1)
11 december, 5 ex, Kruithoorn (1, F)
16 december, 10 ex, IJmeer (1)

Zwarte Zee-eend (2, 84)

26 oktober, 28 ex, overvliegend, Amsterdam Centrum (1, F)
16 november, 3 man, IJburg (1)

Parelduiker (1, 27)

27 november, 2 ex, overvliegend Science Park (1, F)

IJduiker (1, 7)

3 februari t/m 27 mei, IJmeer (115, F)

Roodhalsfuut (2, 127)

1 januari t/m 3 mei, voornamelijk bij Vijfhoek (164, F)
29 oktober t/m 21 november, rond de Vijfhoek (4, F)

Flamingo (1, 2)

2 april t/m 8 april, 3 ex, Kinseldam en Polder IJdoorn (38, F)

Woudaap (1, 6 sinds 1986)

22 mei, Polder IJdoorn (2)

Koereiger (3, 14)

7 en 8 september 2016, Marken (3, F)
15 september t/m 7 november, maximaal 3 ex, Waterland Oost (5, F)
9 t/m 23 december, voornamelijk Middelpolder (49, F)

Parelduiker, Science Park, 27 november 2016

Steppekiekendief (2, 2)

7 mei, overvliegende man, Rembrandtpark (1)
11 september, 1ekj, Bloemendalergouw (1, F)

Grauwe Kiekendief (4, 24)

5 mei, man, Aetsveldsche Polder (2)
7 mei 2016, vrouw, Vijfhoek en centrum (2, F)
7 september, 1ekj, Gaasperplas (1)
11 september, 1ekj, Diemerpark (1)

Roodpootvalk (1, 38)

11 september, Amsterdam Centrum (1, F). Bij de waarneming is een serie slechte kwaliteit foto's gevoegd. Uit commentaar van een admin komt naar voren dat het een Torenvalk zou zijn. Misschien zou een “?” bij deze waarneming juist zijn. In dat geval zou hij niet in de selectie hebben gezeten.

Morinelplevier(1, 14)

6 september, Vijfhoek, overvliegende vogel (1)

Grauwe Franjepoot (1, 42)

10 september, Polder IJdoorn (4, F)

Grote Burgemeester (4, 22)

9 juni t/m 28 juli, Hemweg (3, F)
30 september, Erasmusgracht (11, F)
17 oktober t/m 19 december, Hemweg (2, F)
21 november, Sloterplas (3, F)

Kleine Burgemeester (8, 18)

11 januari t/m 5 mei, omgeving Sloterplas en Gerbrandypark (219, F)
3 februari, Middelpolder (1, F)
6 en 7 februari, Houthaven (2, F)
16 maart, over A10 Noord (1)

18 maart, over Westrandweg (1)
20 maart, Amsterdam Noord, Distelweg (1, F)
17 november t/m 11 december, omgeving Kattensloot (70, F)
21 november t/m 13 december, omgeving Sloterplas en Gerbrandypark (8, F)
Mogelijk betreffen een aantal gevallen dezelfde vogel.

Lachstern (1, 20)

19 mei, Gaasperzoom, overvliegend (1)

Witwangstern (1, 13)

19 mei t/m 5 juni, Polder IJdoorn (8, F)

Hop (1, 24)

4 juni, roepend, Botshol (1)

Zwarte Specht (1, 17)

19 augustus, Vijfhoek (3, G)

Grauwe Klauwier (1, 19)

9 mei, Vijfhoek (2, F)

Kuifmees (1, 28)

13 februari t/m 21 maart, Amsterdam Zuid, omgeving Prinses Irenestraat (34, F)

Humes Bladkoning (1, 0)

20 januari, Osdorp (1, F)

Taigaboomkruiper (1, 9)

7 t/m 11 oktober, Buitenveldert en Zorgvlied (7)
Er is helaas geen foto of een overtuigende beschrijving gemaakt van deze lastig op naam te brengen soort die makkelijk verward kan worden met de Boomkruiper. Naast de zeven “zekere” waarnemingen zijn er ook een aantal waarnemingen van deze vogel door de waarnemers op onzeker gezet.

Dwerggors, Middelpolder, 18 december 2016

Grote Pieper (1, 23)

3 december, Waterland, Poppendammerweeren (1, F)

Europese Kanarie (2, 40)

11 april, Amsterdam Centrum, overvliegend (1)
17 oktober, Amsterdam Centrum, overvliegend (1)

Grauwe Gors (1, 10)

31 maart, Schiphol-Rijk (1)

Dwerggors (1, 1)

18 december, Middelpolder (1, F)

Hopelijk vormt dit overzicht van vogelwaarnemingen in de Amsterdamse regio in 2016 een stimulans om ook in 2017 er weer op uit te trekken en waarnemingen in te voeren. Misschien ontdek je dan wel een keer een nieuwe soort voor Amsterdam.

Dankwoord

Zonder het vastleggen van vogelwaarnemingen in de centrale database Waarneming.nl zou dit overzicht niet mogelijk zijn geweest. Dank dus aan alle waarnemers en natuurlijk aan de beheerders van de site. Bij deze wil ik ook onze regionale admins Ruud Altenburg, Ellen de Bruin en Vincent Hart bedanken voor de kwaliteitsbewaking.

Literatuur

Van Dijk, T. 2016. Roofvogels en uilen in 2015. De Gierzwaluw jg. 54 (2): 14-19.
Van Groen, F.M. 2013. Jaaroverzicht waarnemingen 2010-2012. De Gierzwaluw jg. 51 (1): 13-18.
Van Groen, F.M. 2014. Jaaroverzicht waarnemingen 2007-2013. De Gierzwaluw jg. 51 (4): 11-17.
Van Groen, F.M. 2015. Jaaroverzicht waarnemingen 2014. De Gierzwaluw jg. 53 (1&2): 8-12 .